

SKRAĆENI KRIVIČNI POSTUPCI U PRAVU BOSNE I HERCEGOVINE, ITALIJE I NJEMAČKE

Mr. sc. Vedran Alidžanović

Tužilac Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskog kantona

SAŽETAK

Imajući u vidu velike napore uložene na unapređenju efikasnosti pravosuđa u Bosni i Hercegovini, što je vodilo i uvođenju skraćenih krivičnih postupaka u krivično procesno zakonodavstvo, autoru se činilo zanimljivim istražiti kako su ovi oblici postupanja uređeni u pojedinim uporednim zakonodavstvima te na koji način su i u kojem obimu implementirani u praksi. Uzimajući za primjer krivičnoprocesne sisteme Italije i Njemačke kao sisteme zemalja koje predstavljaju reprezente dvaju velikih kontinentalnoevropskih pravnih tradicija, u radu su analizirani oblici skraćenih krivičnih postupaka koji se susreću u predmetnim zakonodavstvima, uvjeti za njihovu primjenu te pravni učinci i druge karakteristike istih, kao i sličnosti i razlike u pravnom uređenju ovih oblika postupanja u odnosu na domaće zakonodavstvo. Dadao, pokušalo se utvrditi u kom obimu su ovakve forme postupanja prihvaćene u praksi spomenutih zemalja. Sve je to urađeno s ciljem kako bi se utvrdilo da li su ovi pravni mehanizmi adekvatno uređeni u domaćem zakonodavstvu te postoje li određena rješenja u zakonodavstvima Italije i Njemačke koja bi mogla poslužiti domaćim zakonodavcima da dodatne obogate sistem skraćenih krivičnih postupaka u našoj zemlji.

Ključne riječi: *Skraćeni krivični postupci, stadij krivičnog postupka, konsenzualni postupak, nekonsenzualni postupak*

UVOD

Početak prve decenije XXI vijeka u Bosni i Hercegovini obilježila je radikalna i temeljita reforma krivično procesnog zakonodavstva koja je trebala poslužiti kao jedna od temeljnih poluga reforme cjelokupnog pravnog sistema u našoj zemlji.¹ U okviru iste domaći zakonodavci su u sistem krivičnog procesnog prava nastojali impregnirati savremene forme suprotstavljanja kriminalitetu koje su, sa jedne strane, imale za cilj ubrzanje krivičnog postupka te pojednostavljenje postupanja povodom lakših krivičnih djela, a sa druge efikasniju zaštitu osnovnih prava i sloboda čovjeka.² Tako reformirano procesno zakonodavstvo donijelo je nekoliko vrlo važnih novina koje omogućavaju da se tradicionalno singularno odlučivanje sudije i tužioca te konfrontacija države i pojedinca zamijeni multipolarnim odlučivanjem i saradnjom između tužioca, sudije i osumnjičenog, odnosno optuženog i branioca.³ Jedna od najznačajnijih novina koju je iznjedrilo novo krivično procesno zakonodavstvo iz 2003. godine vezana je za uvođenje raznolike lepeze skraćениh krivičnih postupaka i to: a) imunitet svjedoka, b) izjašnjenje o krivnji, c) pregovaranje o krivnji i d) izdavanje kaznenog naloga.⁴ Skraćени krivični postupci (*abbreviated criminal procedure*) predstavljaju posebne, zakonom uređene, postupke u kojima se uvođenjem pojednostavljenih procesnih formi postupanja i izostavljanjem pojedinih stadija odstupaju od redovnog krivičnog postupka s ciljem omogućavanja jednostavnijeg i bržeg rješavanja određenih krivičnih predmeta.⁵

Imajući u vidu da su slični trendovi reformiranja krivičnog procesnog zakonodavstva kroz uvođenje ovakvih (skraćениh, pojednostav-

1 Sijerčić-Čolić H. (2008.), *Krivično procesno pravo, Knjiga I*, Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 5.

2 *Ibid.*, 75.

3 Simović, M., Simović, V., Todorović, Lj. (2009.), *Krivični postupak BiH, F BiH i RS*, Fineks d.o.o., Sarajevo, 15.

4 Sijerčić-Čolić, H., *Konsenzualni modeli u novom krivičnom procesnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine*, *Pravo i pravda*, godina 2., br. 1-2/2003, 71

5 Bubalović, T., *Skraćени kazneni postupci u hrvatskom kaznenom zakonodavstvu u: Jovanović, I., Stanisavljević, M. (ur.) (2013.), Pojednostavljene forme postupanja u krivičnim stvarima: regionalna krivičnoprocesna zakonodavstva i iskustva u primeni*, Misija OEBS u Srbiji, 264.

ljenih) formi postupanja prisutni i u državama iz okruženja, sigurno bi bilo interesantno i korisno dati prikaz uporednopravnih rješenja i iskustava u primjeni tih instituta u zakonodavstvima i praksi predmetnih država. No, s obzirom da su u skorije vrijeme vršena takva istraživanja,⁶ te da postoji mnoštvo radova različitih autora koji su obrađivali pojedine oblike skraćenih krivičnih postupaka u ovim zakonodavstvima, a koji su zbog jezičke bliskosti dostupni naučnoj i stručnoj javnosti kao i zakonodavcima u Bosni i Hercegovini, činilo nam se zanimljivim istražiti normativna i praktična iskustva u primjeni datih instituta u nekim drugim evropskim državama, a koja bi mogla poslužiti kao platforma za daljnje noveliranje i unapređenja domaćeg krivičnog procesnog zakonodavstva u ovoj oblasti. Za potrebe ovog rada, pored prikaza normativnog uređenja i rezultata kvantitativnih istraživanja vezanih za obim primjene skraćenih krivičnih postupaka u Bosni i Hercegovini, odlučili smo se istražiti kakvo je legislativno uređenje i obim njihove primjene u Italiji i Njemačkoj. Razlozi zašto su izabrane ove dvije države, prije svega, vezan je za činjenicu da je riječ o procesnim sistemima u kojima je prisutna višestruka zastupljenost skraćenih krivičnih postupaka. Nadalje, one predstavljaju reprezentive dviju velikih kontinentalnoevropskih pravnih tradicija: germanske (Njemačka) i romanske (Italija). Dodatno, Zakon o krivičnom postupku Savezne Republike Njemačke (*Strafprozeßordnung* – u daljem tekstu: StPO)⁷ značajan je i iz razloga tradicionalnog uticaja njemačkog procesnog prava na domaće krivično procesno zakonodavstvo kao i zakonodavstva država iz okruženja, s obzirom da je riječ o državama sljednicama germanske (krivično)pravne tradicije. S druge strane, kada je u pitanju krivično procesno zakonodavstvo Italije ono je značajno jer je Italija prva kontinentalnoevropska država koja je u svoje zakonodavstvo uvela sporazum o priznanju krivnje, odnosno dogovaranje

6 Uporedi: Bejatović, S., „Uprošćene krivičnoprocesne forme i reforma krivičnoprocesnih zakonodavstava država regiona“, *Pravo i pravda*, Sarajevo, god. XII, br. 1., 2013., 93-124, Jovanović, I., Stanisavljević, M. (ur.) (2013.), *Pojednostavljene forme postupanja u krivičnim stvarima: regionalna krivičnoprocesna zakonodavstva i iskustva u primeni*“, Misija OEBS u Srbiji.

7 Prijevod datog zakona dostupan je i na bosanskom jeziku. Vidi: Zakon o krivičnom postupku Savezne Republike Njemačke-StPO, University press - Magistrat, Sarajevo, 2011.

o kazni, kao najznačajniji oblik skraćenih krivičnih postupaka,⁸ ali i otvorila put recipiranju mnogih anglo-američkih procesnih pravila,⁹ kojim putem su kasnije krenule i mnoge druge evropske države, uključujući Bosnu i Hercegovinu tokom spomenute reforme domaćeg krivično procesnog zakonodavstva iz 2003. godine. Na kraju, procesni sistemi Italije i Njemačke počivaju na savremenim principima demokratije i mehanizama zaštite ljudskih prava, ali imaju za cilj i ostvarivanje efikasne borbe protiv kriminala, što je za nas posebno bitno, jer je i koncept našeg procesnog zakonodavstva zasnovan na istim principima i mehanizmima.

1. SKRAĆENI KRIVIČNI POSTUPCI U PROCESNOM ZAKONODAVSTVU BOSNE I HERCEGOVINE

1.1. Oblici skraćenih krivičnih postupaka u domaćem zakonodavstvu

Kao rezultat specifičnog i izuzetno kompleksnog ustavnopravnog uređenja u Bosni i Hercegovini egzistiraju četiri krivično procesna zakonodavstva i to: a) zakonodavstvo na nivou Bosne i Hercegovine,¹⁰ potom zakonodavstva na nivou entiteta b) Federacije Bosne i Hercegovine¹¹ i c) Republike Srpske¹² te zakonodavstvo Brčko distrikta Bo-

8 Turanjanin, V., „Sporazum o priznanju krivice u pravu evropskih zemalja: primjer Italije, Strani pravni život, Beograd, br. 2/2011., 147.

9 O tome detaljnije u: Damaška, M., „Sudbina anglo-američkih procesnih ideja u Italiji“, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, vol. 13., br. 1/2006, 3-14.

10 *Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine* (u daljem tekstu: ZKP BiH) (Službeni glasnik BiH br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07 i 15/08 i 58/08, 12/09 i 16/09, 93/09, 72/13).

11 *Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine* (u daljem tekstu: ZKP FBiH) (Službene novine FBiH br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10 i 8/13).

12 *Zakon o krivičnom postupku Republike Srpske* (u daljem tekstu: ZKP RS) (Službeni glasnik RS br. 50/03, 111/04, 29/07, 68/07, 119/08, 55/09, 80/09, 88/09, 92/09, 100/09 i 53/12).

sne i Hercegovine.¹³ Sva ova zakonodavstva poznaju četiri spomenuta skraćena krivična postupka koja se odnose na: a) imunitet svjedoka, b) izjašnjenje o krivnji, c) pregovaranje o krivnji i d) izdavanje kaznenog naloga te ih normiraju na gotovo identičan način. Imajući u vidu da postoji značajan broj stručnih i naučnih radova u kojima je tematizirano normativno uređenje navedenih instituta kao i određeni aspekti njihove praktične primjene u tekstu koji slijedi dati će se osnovne nautknice o tome.

a) Imunitet svjedoka

Premda je svjedok, kao osoba koja ima određena saznanja o činjenicama koje se utvrđuju u krivičnom postupku u cilju efikasnijeg okončanja istog, *načelno* dužan da svjedoči o činjenicama i okolnostima koje se vežu za određeni krivični događaj, on, u skladu sa principom *nemo prodere se ipsum*, ima pravo uskratiti odgovore na pojedina pitanja ako bi ga istinit odgovor izložio krivičnom gonjenju. Imunitet svjedoka, kao oblik skraćenog postupanja, u našem procesnom zakonodavstvu predstavlja sporazum između svjedoka i tužioca shodno kojem se svjedok odriče tog svog, na zakonu zasnovanog, prava pod uvjetom da mu tužilac da imunitet od krivičnog gonjenja ukoliko bi istinitim odgovorom svjedok pružio dokaze za vlastito saučestvovanje u određenom krivičnom djelu. Ovakvi svjedoci se u literaturi nerijetko označavaju kao „kooperativni svjedoci“, „krunski svjedoci“ ili „svjedoci pokajnici“.¹⁴ Spomenuti institut svoje korjene vuče iz anglo-američke pravne tradicije, da bi se potom počeo primjenjivati i u pravnim sistemima kontinentalne Evrope.¹⁵ Davanje imuniteta u našem procesnom zakonodavstvu je u, isključivoj, nadležnosti glavnog tužioca, odnosno tužioca,¹⁶ pri čemu se odluka o tome donosi i prije nego što je krivični postupak protiv svjedoka pokrenut. Na taj način

13 *Zakon o krivičnom postupku Brčko Distrikt (u daljem tekstu: ZKP BD (Službeni glasnik BD br. 10/03, 48/04, 6/05, 14/07, 19/07, 21/07, 2/08, 17/09 i 9/13).*

14 Bubalović, T., Pivić, N. (2016.), *Krivično procesno pravo – opći dio*, Pravni fakultet Univerziteta u Zenici, 269.

15 Sijerčić-Čolić H. et al. (2005.), *Komentari zakona o o krivičnom/kaznenom postupku u Bosni i Hercegovini*, Vijeće Evrope/Evropska komisija, Sarajevo, 260.

16 V. čl. 84. st. 3. ZKP BiH), čl. 98. st. 3. ZKP FBiH, čl. 148. st. 3. ZKP RS) čl. 84. st. 3. ZKP BD.

se krivični spor rješava i prije početka krivičnog postupka čime se izostavlja cijeli krivični postupak, dok su ostala tri postupka usmjerena na izostavljanje stadija glavnog pretresa.

b) Izjašnjenje o krivnji

Drugi oblik skraćenog postupanja u našem krivično procesnom zakonodavstvu jeste institut izjašnjenja o krivnji (eng. *plea guilty*). Prihvatajući dobra iskustva u primjeni ove procesne ustanove, kod drugih procesnih sistema, njegovim uvođenjem u domaće zakonodavstvo stvorene su pretpostavke da se krivični postupak okonča bez suđenja, na način davanja formalnog odgovora pred sudom na optužbe u optužnom dokumentu, gdje se prije početka glavnog pretresa utvrđuje da li optuženi prihvata optužbu (eng. *guilty plea ili plea of guilty*) ili je osporava (eng. *not guilty plea*).¹⁷ Postupak izjašnjenja o krivnji regulisan je, u okviru redovnog krivičnog postupka, u sklopu postupka optuživanja.¹⁸

c) Pregovaranje o krivnji

Treći oblik skraćenog krivičnog postupka kojim se nastoji ubrzati krivični postupak jeste pregovaranje o krivnji.¹⁹ Ovdje je, zapravo, riječ o takvom skraćenom postupku u kojem dolazi do izražaja dispozicija glavnih učesnika krivično procesnog odnosa, u kojem do donošenja presude i završetka konkretnog krivičnog postupka dolazi na osnovu stranačkog pregovaranja o krivnji, odnosno sporazuma o uvjetima priznavanja krivnje između tužioca, sa jedne strane, i osumnjičenog, odnosno optuženog, sa druge strane.²⁰ Kod nas se o uslovima

17 Sijerčić-Čolić, H., *Konsenzualni modeli u novom krivičnom procesnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine*, 72.

18 O tome vidi više u: Bubalović, T., Pivić, N. (2014.), *Krivično procesno pravo – posebni dio*, Pravni fakultet Univerziteta u Zenici, 71-73, Filipović, Lj., *Modul II – Postupak optuživanja i glavni pretres*, Pravo i pravda, Sarajevo, god. V., br. 1, 2006., 251-254.

19 O nastanku i pravnoj prirodi ovog instituta vidi više u: Krstulović, A. (2007.), *Nagodbe stranaka u savremenom kaznenom zakonodavstvu*, Hrvatski udruženje za kaznene znanosti i praksu, Zagreb, 21-27, Nikolić, D. (2006.), *Sporazum o priznanju krivice*, Studentski kulturni centar, Niš, 17-25.

20 Sijerčić-Čolić, H., *Konsenzualni modeli u novom krivičnom procesnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine* 77.

priznanja krivnje za djelo za koje se osumnjičeni, odnosno optuženi, tereti može pregovarati sve do završetka glavnog pretresa, ali i u postupku pred apelacionim vijećem.²¹ To zapravo znači da se sporazum o priznanju krivnje može zaključiti u toku cijelog krivičnog postupka,²² za razliku od drugih procesnih zakonodavstava u uporednom pravu gdje je to ograničeno samo za pojedine stadije postupka. Jedini izuzetak, kad nije moguće zaključenje sporazuma postoji u situaciji kad se optuženi na ročištu za izjašnjenje o krivnji izjasnio da je kriv, što je sasvim opravdano i logično.²³ Još jedna od karakteristika ovog instituta u našem procesnom zakonodavstvu jeste i mogućnost njegove primjene za sva krivična djela bez obzira na težinu i visinu zapriječene kazne, za razliku od nekih procesnih rješenja gdje je primjena ovog instituta ograničena samo za lakša krivična djela.²⁴

d) Postupak za izdavanje kaznenog naloga

Četvrti oblik skraćenog krivičnog postupka u našem krivično procesnom pravu jeste postupak za izdavanje kaznenog naloga.²⁵ „Kazneni nalog je predviđen u gotovo svim savremenim zakonodavstvima i smatra se najekonomičnijim oblikom skraćenog krivičnog postupanja“.²⁶ U domaćem pravu ovaj postupak prevashodno ima za cilj izbjegavanje glavnog pretresa.²⁷ Pri tome, riječ je o konsenzualnom obliku postupanja s obzirom da je za njegovu primjenu potrebna saglasnost optuženog sa prijedlogom tužioca, za izdavanje istog. Kriteriji na osnovu kojih se odlučuje da li će doći do postupka izdavanja

21 V. čl. 231. ZKP BiH, čl. 246 ZKP F BiH, čl. 238. ZKP RS i čl. 231. ZKP BD.

22 Miletić, A., *Institut pregovaranja o krivnji u praksi*, Pravo i pravda, god. IV, br. 1., 2005., 243.

23 V. čl. 231. st. 2. ZKP BiH, čl. 246. st. 2. ZKP F BiH, čl. 238. st. 2. ZKP RS i čl. 231. st. 2. ZKP BD.

24 Sijerčić-Čolić H. et al., *Komentari zakona o o krivičnom/kaznenom postupku u Bosni i Hercegovini*, str. 623.

25 V. čl. 334. ZKP BiH, čl. 350. ZKP F BiH, čl. 340. ZKP RS i čl. 334. ZKP BD.

26 Bubalović, T., *Skraćeni kazneni postupci u hrvatskom kaznenom zakonodavstvu u: Jovanović, I., Stanisavljević, M. (ur.) (2013.), Pojednostavljene forme postupanja u krivičnim stvarima: regionalna krivičnoprocesna zakonodavstva i iskustva u primeni*“, Misija OEBS u Srbiji, 278-279.

27 Sijerčić-Čolić H. et al., *Komentari zakona o o krivičnom/kaznenom postupku u Bosni i Hercegovini*, 831.

kaznenog naloga su priroda predmeta krivičnog postupka i vrsta i visina zapriječene krivično pravne sankcije, kao i da li tužilac raspolaže sa dovoljno dokaza kojima može, u optužnici, potkrijepiti svoj zahtjev za izdavanje kaznenog naloga. Za razliku od prethodna tri postupka, čija primjena nije determinirana apstraktnom težinom učinjenog krivičnog djela, postupak za izdavanja kaznenog naloga u domaćem zakonodavstvu namijenjen je samo za krivična djela sa propisanom kaznom zatvora do pet godina ili novčanom kaznom kao glavnom kaznom.²⁸ Drugi uslov, koji mora biti ispunjen, jeste da je tužilac prikupio dovoljno dokaza koji pružaju osnov za tvrdnju da je osumnjičeni izvršio krivično djelo koje mu se stavlja na teret. Dodatno je potrebno da tužilac zatraži od suda da izda kazneni nalog i da tužilac zatraži izricanje jedne ili više od taksativno navedenih krivično pravnih sankcija ili mjera^{29,30} Na kraju, do izdavanja kaznenog naloga, može doći samo ukoliko se optuženi pozitivno odredio u odnosu na krivnju i predloženu sankciju ili mjeru.³¹ U slučaju osporavanja krivnje ili izjavljivanja prigovora od strane optuženog zakazuje se glavni pretres i provodi redovni krivični postupak.

1.2. Primjena skraćenih krivičnih postupaka u sudskoj praksi u Bosni i Hercegovini

Kada je riječ o primjeni skraćenih krivičnih postupaka u sudskoj praksi, na prostoru Bosne i Hercegovine, treba istaći da postoji, izuzetno, mali broj kvantitativnih istraživanja vezanih za opseg primje-

28 V. čl. 334. st. 1. ZKP BiH, čl. 350. st.1. ZKP F BiH, čl. 340. st.1. ZKP RS i čl. 334. St.1. ZKP BD.

29 Zakon je ograničio vrste krivičnih sankcija koje mogu biti predložene u kaznenom nalogu, pa se tako može predložiti izricanje jedne ili više od slijedećih krivičnih sankcija: novčana kazna, uslovna osuda, kao i mjere sigurnosti zabrane obavljanja određenih poslova ili djelatnosti odnosno dužnosti, oduzimanje predmeta, te mjeru oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom.

30 Bubalović, T., Pivić, N. (2014.), *Krivično procesno pravo – posebni dio*, Pravni fakultet Univerziteta u Zenici, 210.

31 Sijerčić-Čolić, H., *Konsenzualni modeli u novom krivičnom procesnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine* 88.

ne svakog od navedenih postupaka,³² dok prema našim saznanjima uopće nisu vršena sumarna istraživanja vezana za obim primjene svih spomenutih postupaka. U tekstu koji slijedi ukratko ćemo prezentirati sumarne rezultate vlastitih istraživanja u pogledu zastupljenosti skraćenih krivičnih postupaka u odnosu na redovni postupak u sudskoj praksi pojedinih sudova u Bosni i Hercegovini. Istraživanjem je obuhvaćeno postupanje općinskih sudova sa prostora Tuzlanskog kantona u periodu od 2009. do 2012. godine.³³

Ono što je primjetno jeste da su sudovi na području ovog kantona tokom naznačenog perioda u izuzetno velikom obimu koristili pojednostavljene forme postupanja u krivičnim predmetima tako da je u 2009. godini 76,16%, u 2010. 70,00% te u 2011. 72,33% predmeta okončano primjenom skraćenih krivičnih postupaka. U 2012. godini, procenat predmeta završenih primjenom skraćenih krivičnih postupaka, je nešto manji i iznosi 49,50%, dok je evidentan rast predmeta završenih u redovnom krivičnom postupku (50,50%). Razlog smanjenja postupaka okončanih u skraćenoj proceduri, jeste intenzivan rad na „starim“ predmetima, u koje spadaju svi predmeti u kojima je od momenta podnošenja optužnice do donošenja prvostepene presude, proteklo više od godinu dana, što je i doprinijelo da ovi predmeti uđu u kategoriju „starih“. Radi se o predmetima koji su vođeni u redovnoj krivičnoj proceduri, a upravo ta činjenica govori u prilog opravdanosti primjene skraćenih krivičnih postupaka.

32 Jedno od takvih istraživanja kojim je bio obuhvaćen obim primjene *pregovaranja o krivnji te postupak za izdavanje kaznenog naloga* u ranoj fazi njihove primjene u sudskoj i tužilačkoj praksi u Bosni i Hercegovini jeste istraživanje misije OSCE u BiH iz 2004. godine pod naslovom: „Izveštaj o primjeni Zakona o krivičnom postupku na sudovima u BiH“. Vidi: str. 18-29.

33 Istraživanje je između ostalog obuhvatilo zastupljenost skraćenih u odnosu na redovni krivični postupak, koji su vođeni pred općinskim sudovima u Tuzlanskom kantonu na bazi riješenih postupaka u toku četiri kalendarske godine. Radi se o periodu od uvođenja *Court case management sistem* (CMS), to jeste elektronskog sistema upravljanja predmeta u sudovima u Bosni i Hercegovini pa do 2012. Godine. Istraživanje se temeljilo na računanju procentualne zastupljenosti predmeta okončanih primjenom skraćenih krivičnih postupaka u odnosu na predmete okončane u redovnom postupku, a koji su okončani donošenjem prvostepene presude.

2. SKRAĆENI KRIVIČNI POSTUPCI U ITALIJANSKOM PROCESNOM PRAVU

Reforma italijanskog krivičnog postupka počinje odmah nakon završetka drugog svjetskog rata, tačnije 1945. godine i to izostavljanjem onih sadržaja unesenih za vrijeme fašističkog režima. Međutim, ideja o zakonskoj delegaciji nove kodifikacije pravila krivičnog postupka prvi puta se javlja 1963. godine.³⁴ Ipak, preliminarni projekt novog procesnog zakonika izrađen je tek 1978. godine, ali je do prihvatanja zakonske delegacije za donošenje novog Zakonika o krivičnom postupku došlo tek 1987. godine. Italijanski Zakonik o krivičnom postupku (*Codice di Procedura Penale* – u daljem tekstu: CPP) bio je prihvaćen 22.09.1988. godine, a stupio je na snagu 24.10.1989. godine, te je u to vrijeme predstavljao zakon koji je među svim kontinentalnoevropskim krivično procesnim zakonima najdalje otišao u traganju za idejama koje posredno ili neposredno potiču iz anglo-američke pravne kulture,³⁵ sa snažnim zaokretom od inkvizitorskog ka adversarnom modelu krivičnog postupka.³⁶ Između ostalog, jedan od glavnih ciljeva donošenja ovog zakonskog teksta bio je i ubrzanje, suviše sporog, sudskog postupka u krivičnim predmetima, što se imalo realizirati uvođenjem *applicazione della pena su richiesta delle parti* (primjena kazne na zahtjev stranaka), instituta koji su pravници u kasnijem periodu kolokvijalno označavali kao *patteggiamento*, a što predstavlja prost prevod američkog *plea bargaining*, odnosno sporazuma o priznanju krivnje.³⁷

Redovni prvostepeni postupak u italijanskom CPP-u se sastoji od tri stadija i to: -istražnog stadija (prethodno ispitivanje) u kojem tužilac i suprotna strana prikupljaju dokaze i prijavljuju njihovo izvođenje po strogim procesnim uslovima; -stadija sažimanja rezultata istraživanja (prethodno ročište) gdje se u kontradiktornom postupku ispituju prikupljeni dokazi i ocjenjuje njihova prikladnost za

34 Pavišić, B., „Novi zakon o kaznenom postupku“, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, vol. 15., br. 2/2008, 500.

35 Damaška, M., *Sudbina anglo-američkih procesnih ideja u Italiji*, 4.

36 Pizzi, W., Montagna, M., *The Battle to Establish An Adversarial Trial System in Italy*, Michigan Journal of International Law, vol. 25, no. 4/2004, 430.

37 *Ibid.*, 437-438.

upućivanje na suđenje; i -stadij rasprave, odnosno glavnog pretresa.³⁸ Pored redovnog krivičnog postupka, CPP predviđa različite posebne oblike suđenja kojima se izostavlja jedan ili više stadija redovnog krivičnog postupka, a to su, ustvari, skraćeni krivični postupci.³⁹ Italijanski CPP je cijelu šestu knjigu zakonika posvetio posebnim skraćanim postupcima, a ima ih ukupno pet: 1. postupak skraćenog suđenja (*gudizio abbreviato*), 2. primjena kazne na temelju zahtjeva stranaka (*patteggiamento*), 3. izravno suđenje (*gudizio direttissimo*), 4. neposredno suđenje (*gudizio immediato*) i 5. postupanje po nalogu.⁴⁰

2.1. Skraćeno suđenje (*Gudizio abbreviato*)

Skraćeno suđenje je prvi oblik skraćenog postupka italijanskog CPP-a koji omogućava da se krivični postupak provede i okonča na prethodnom ročištu, dakle izostavljanjem glavne rasprave, ukoliko to predloži optuženi i sa time se saglasi tužilac.⁴¹ Primjena ove vrste poistupka je moguća povodom svih krivičnih djela.⁴² Ovaj postupak se pokreće zahtjevom optuženog da se postupak provede na prethodnom ročištu prema stanju u spisu.⁴³ Ovo je i prvi uslov za pokretanje ovog postupka.⁴⁴ Optuženi može postaviti zahtjev usmeno i pismeno, sve dok prethodno ročište nije zaključeno, a svoju volju za primjenom ovog skraćenog postupka optuženi može izraziti lično ili putem posebnog zastupnika, a potpis mora biti ovjeren od strane notara, branioca ili neke druge ovlaštene osobe.⁴⁵ Zahtjev za pokretanje ovog postupka optuženi može pokrenuti na dva načina. Prvi način je podnošenje

38 Pavišić, B. (2002) *Talijanski kazneni postupak*, Pravni fakultet sveučilišta u Rijeci Zavod za kaznene znanosti Mošćenice, Rijeka, 13

39 Pavišić, B., *Talijanski kazneni postupak*, 13.

40 *Ibid.*, 155.

41 Brkić, S. (2004.), *Racionalizacija krivičnog postupka i uprošćene procesne forme*, Univerzitet u Novom Sadu-Pravni fakultet-Centar za izdavačku delatnost, Novi Sad, 416

42 Bajović, V. (2009.), *Sporazum o priznanju krivice - uporednopravni prikaz*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 150.

43 V. čl. 438. st. 1. CPP.

44 Pavišić, B., *Talijanski kazneni postupak*, 149.

45 V. čl. 438. st. 2. i 3. CPP.

običnog zahtjeva za skraćeno suđenje motivisanog blažom sankcijom koju predviđa ovaj postupak. Tada nije dozvoljeno izvođenje novih dokaza, već se suđenje ograničava isključivo na one dokaze koji su već prikupljeni.⁴⁶ Drugi način je podnošenje zahtjeva za dopunu dokaza potrebnih za odlučivanje, u kojem slučaju sud određuje skraćeno suđenje u kojem se, osim dokaza prikupljenih u toku istražnog ročišta, izvode i novi dokazi na prethodnom ročištu.⁴⁷ U tom slučaju i tužilac može tražiti izvođenje suprotnog dokaza.⁴⁸ Drugi uslov je taj da saglasne izjave, volja stranaka, treba da budu odobrene od strane suda, koji to čini u formi rješenja (*ordinanza*), ukoliko smatra da može donijeti presudu na osnovu stanja u spisima.⁴⁹

Postupak skraćenog suđenja provodi se prema odredbama koje uređuju prethodno ročište kao drugi stadij redovnog postupka, ukoliko su primjenjive, osim odredbi koje se odnose na djelatnost sudije za dopunu dokaza i izmjenu optužnice na štetu optuženika.⁵⁰

Skraćeno suđenje se odvija na sjednici vijeća, osim ukoliko svi optuženi ne zahtijevaju da se suđenje provodi na javnoj sjednici.⁵¹ Iako se primjenjuju odredbe o dopuni dokaza od strane suda, ipak je ostavljena mogućnost da sud po službenoj dužnosti prikuplja elemente neophodne za donošenje odluke, ako smatra da ne može odlučiti prema stanju u spisu.

Optuženi tokom postupka skraćenog suđenja može tražiti da se provede redovni postupak bez posebnog razloga, ali i ukoliko tužilac traži izmjenu optužnice na njegovu štetu, u kojem slučaju će sudija rješenjem opozvati određeno skraćeno suđenje i odrediti prethodno ročište ili njegov nastavak.⁵² U tom slučaju se ne može tražiti ponovno skraćeno suđenje. U toku skraćenog suđenja, optuženi uvijek može tražiti provođenje novih dokaza u odnosu na tvrdnje tužioca

46 Turanjanin, V., *Sporazum o priznanju krivice u pravu evropskih zemalja: primer Italije*, Strani pravni život, Beograd, br. 2/2011, 153.

47 Pavišić, B., *Talijanski kazneni postupak*, 150.

48 V. čl. 438. st. 5. CPP.

49 Brkić, S., *op. cit.* 420.

50 V. čl. 422. i čl. 423. CPP.

51 Pavišić, B., *Talijanski kazneni postupak*, 150. i čl. 441. st. 3. CPP.

52 V. čl. 441. st. 1. i 4. CPP.

o postojanju uslova za izmjenu optužnice na štetu optuženog, kao i izvan ograničenja da se dopuna dokaza može tražiti samo ukoliko se na osnovu stanja iz spisa ne može donijeti odluka.⁵³ Ako je optuženi tražio provođenje novih dokaza i tužilac ima pravo tražiti provođenje suprotnih dokaza.

Nakon završenog raspravljanja, sudija donosi presudu. Prilikom odlučivanja sudija koristi kako dokaze iz istrage dostavljene uz zahtjev tužioca za slanje na suđenje, tako i dokaze pribavljene poslije okončanja istražnog ročišta i dokaze izvedene na prethodnom ročištu.⁵⁴ Sud će donijeti presudu na osnovu stanja u spisu, odnosno odobriti sporazum stranaka samo ako može anticipirati ishod glavnog pretresa i sa aspekta raspoloživog dokaznog materijala procijeniti njegovu suvišnost.⁵⁵ Ono što je jedna od najznačajnijih karakteristika ovog skraćenog postupka jeste da u slučaju osuđujuće presude sud cijeneći sve olakšavajuće i otežavajuće okolnosti može izreći kaznu zatvora koja može biti umanjena do 1/3 (jedna trećina) zapriječene kazne,⁵⁶ kaznu zatvora do 30 godina kao zamjenu za kaznu doživotnog zatvora, te kaznu doživotnog zatvora kao supstitut kazni doživotnog zatvora sa usamljenjem.⁵⁷ Ovakvo ublažavanje kazne predstavlja svojevrsni benefit koji sud dodjeljuje optuženom zbog odricanja od glavnog pretresa te uštede vremena i sredstava suda.⁵⁸

Osim bržeg i ekonomičnijeg postupanja, ovo je glavni motiv optuženog za primjenu ovog postupka.⁵⁹ Iz ovoga slijedi da je ovaj postupak namijenjen za sva krivična djela, bez obzira na vrstu i visinu krivičnopravne sankcije (*quoad poenam*).⁶⁰

53 V. čl. 441. bis st. 4. CPP.

54 Pavišić, B., *Talijanski kazneni postupak*, 150.

55 Brkić, S., *Racionalizacija krivičnog postupka i uprošćene procesne forme*, 420.

56 Turanjanin, V., *Sporazum o priznanju krivice u pravu evropskih zemalja: primer Italije*, Strani pravni život, Beograd, br. 2/2011, 153.

57 V. čl. 442. st. 2. CPP.

58 Bajović, V. (2009.), *Sporazum o priznanju krivice - uporednopravni prikaz*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 151.

59 Brkić, S., *Racionalizacija krivičnog postupka i uprošćene procesne forme*, 416.

60 Pavišić, B., *Talijanski kazneni postupak*, 150.

Na kraju, kada je u pitanju pravo žalbe, ono je u ovom postupku znatno skraćeno. Tako protiv odbijajuće presude ni optuženi, a ni tužilac ne mogu izjaviti žalbu ako je žalba usmjerena prema drugoj osnovi. Optuženi žalbu ne može podnijeti protiv osuđujuće presude kojom mu je izrečena kazna koja se ne smije izvršiti ili novčana kazna, a tužilac žalbu ne može podnijeti protiv osuđujuće presude, osim ako se ne radi o presudi kojom se mijenja zakonska osnova krivičnog djela.⁶¹ Ovom postupku ima mjesta kada optuženi, u saglasnosti sa tužiocem, predloži da se postupak okonča presudom već na preliminarnom ročištu, iz čega proizilazi da se radi o konsenzualnom obliku skraćenog ostupanja.⁶²

2.2. Postupak donošenja presude na temelju zahtjeva stranaka (Patteggiamento)

Postupak primjene kazne, na temelju zahtjeva stranaka, u italijanske krivično procesnom pravu je zapravo jedan oblik sporazuma o priznanju krivnje.⁶³ Ovaj institut je eksperimentalno u italijanski krivični postupak uveden još 1981. godine s tim da je njegova primjena shodno tom zakonu bila moguća povodom najlakših krivičnih djela, odnosno krivičnih djela sa zaprijećenom kaznom zatvora do tri mjeseca.⁶⁴ Pozitivno zakonodavstvo ne predviđa ograničenja primjene ovog postupka s obzirom na apstraktnu težinu krivičnog djela koja se ogleda u maksimumu propisane kazne, s tim da njegova primjena nije moguća povodom određene konkretne vrste krivičnih djela (krivična djela u vezi sa pornografijom, pedofilijom, seksualnim zlostavljanjem) te određene vrste učinilaca (tzv. profesionalni učiniooci, osobe sa kriminalnim tendencijama itd.).⁶⁵ Primjenom ovog skraćenog postupka

61 V. čl. 443. st. 2. i 3. CPP.

62 Tako: Brkić, S., *Racionalizacija krivičnog postupka i uprošćene procesne forme*, 416.

63 Pavišić, B., *Talijanski kazneni postupak*, 151.

64 Krstulović, A., „Primjena kazne na zahtjev stranaka kao mehanizam konsenzualnog stranačkog upravljanja postupkom u talijanskom procesnom pravu“, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, Zagreb, vol. 9., br. 2/2002, 375

65 Di Amato, A. (2011.), *Criminal Law in Italy*, Cluwer Law International, The Netherlands, 174.

izostavlja se stadij glavne rasprave, a ukoliko se ovaj zahtjev podnese u toku stadija istrage, onda se izostavlja i stadij prethodnog ročišta-optuživanja.⁶⁶ S obzirom da se radi o dogovoru tužioca i optuženog, ovo je tipični konsenzualni postupak.⁶⁷ Inicijativa za primjenu ove forme se nalazi u rukama stranaka, pri čemu prijedlog može poticati bilo od strane tužioca, bilo od strane osumnjičenog, odnosno optuženog.⁶⁸

Optuženi i tužilac mogu zatražiti od suda primjenu određene kazne po vrsti i mjeri, zamjenske sankcije ili novčane kazne umanjene do jedne trećine ili kazne lišenja slobode umanjene do jedne trećine kad ista ne prelazi dvije godine zatvora, sama ili zajedno sa novčanom kaznom.⁶⁹ Ukoliko postoji saglasnost druge strane, a ne može se izreći oslobađajuća presuda, te ukoliko sud ocijeni pravilnom pravnu kvalifikaciju krivičnog djela i saglasnost predložene kazne težini učinjenog djela, presudom će primijeniti zahtjev i izreći ugovorenu sankciju.⁷⁰ Osim ovoga, sud, uvijek, vodi računa da li su ispunjeni uslovi za donošenje odbijajuće presude, te bez obzira na zahtjev stranaka, ukoliko su ispunjeni uslovi donijeti će odbijajuću presudu. U zahtjevu se može tražiti i izricanje uslovne osude, ali se ne može u zahtjevu odlučivati o građanskoj tužbi.⁷¹

Kao što smo rekli, ovaj postupak se može primijeniti u sva tri stadija redovnog krivičnog postupka, s tim da u prva dva mora postojati saglasnost obje procesne stranke, dok je u toku prvostepene rasprave ili u toku suđenja po pravnom lijeku, sud zahtjev optuženog može prihvatiti i bez saglasnosti tužioca sa zahtjevom ako utvrdi da je neslaganje tužioca sa zahtjevom bilo neopravdano.⁷² U tom slučaju sud optuženom može izreći kaznu koja je ublažena do 1/3 budući da je on pokazao „spremnost da pregovara“.⁷³

66 *Ibid.*

67 Brkić, S., *Racionalizacija krivičnog postupka i uprošćene procesne forme*, 406.

68 *Ibid.*, 411.

69 V. čl. 444. st. 1. CPP.

70 V. čl. 444. st. 2. CPP.

71 Brkić, S., *Racionalizacija krivičnog postupka i uprošćene procesne forme*, 410.

72 V. čl. 448. st. 1. CPP.

73 Bajović, V. (2009.), *Sporazum o priznanju krivice – uporednopravni prikaz*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 150.

Zahtjev i saglasnost na zahtjev za primjenu kazne se mogu podnijeti usmeno na ročištu ili pismeno van ročišta, u kojem slučaju optuženi svoju volju izražava lično ili putem posebnog zastupnika, a potpis mora biti ovjeren. Ako zahtjev za primjenu kazne stranke podnose zajednički, sud će odrediti ročište za donošenje odluke, a ukoliko zahtjev podnosi samo jedna stranka, sud zahtjev dostavlja suprotnoj strani na izjašnjenje u ostavljenom roku.⁷⁴

Presuda donesena na temelju zahtjeva stranaka se ne odnosi i ne uključuje obavezu plaćanja troškova postupka, niti primjenu sporednih kazni i sigurnosnih mjera, osim konfiskacije iz čl. 240. stav 2. krivičnog zakonika.⁷⁵ Kada su ispunjene pretpostavke za donošenje presude na temelju zahtjeva stranaka žalbu može podnijeti samo tužilac koji nije dao saglasnost, dok je kasacijska žalba uvijek dopuštena.⁷⁶ Pogodnost ovog postupka osim povoljnije kazne i bržeg okončanja postupka jeste i u pravnim posljedicama osude. Naime, ukoliko optuženi ne počini novo krivično djelo, nakon proteka roka od pet godina, dolazi do gašenja krivičnog djela za koje je osuđen, dok se ova presuda ne pojavljuje u uvjerenjima kaznene evidencije koje traže privatne osobe. Takođe, jedna značajna karakteristika je i ograničenost visine kazne koja može biti predmet saglasnosti optuženog i tužioca, jer ista ne smije preći dvije godine zatvora ili lišenja slobode.⁷⁷

2.3. Direktno suđenje (Gudizio direttissimo)

Treći oblik skraćenog postupka u italijanskom krivičnom procesnom pravu jeste postupak direktnog suđenja.⁷⁸ Ovim postupkom se

74 Ova procedura važi samo za primjenu ovog postupka u stadiju istrage ili prethodnog ročišta, dok ne važi za stadij rasprave gdje se presuda na temelju zahtjeva stranaka može donijeti i bez saglasnosti tužioca.

75 V. čl. 445. st. 1. CPP.

76 Pavišić, B., *Talijanski kazneni postupak*, 152.

77 O ovom postupku vidi više u: Turanjanin, V., *Sporazum o priznanju krivice u pravu evropskih zemalja: primer Italije*, Strani pravni život, Beograd, br. 2/2011, 155-163, Krstulović, A., „Primjena kazne na zahtjev stranaka kao mehanizam konsenzualnog stranačkog upravljanja postupkom u talijanskom procesnom pravu“, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, vol. 9., br. 2/2002, 374-385.

78 Regulisan odredbama čl. 449.-452. CPP.

izostavlja stadij prethodnog ročišta, odnosno optuženja, kao i stadij istrage⁷⁹. Postupak direktnog suđenja se može primjeniti u tri situacije.⁸⁰

U prvoj situaciji tužilac može osobu, koja je zatečena u izvršenju krivičnog djela i nakon toga lišena slobode, direktno izvesti pred raspravnog sudiju radi potvrde lišenja slobode i suđenja unutar 48 sati od momenta lišenja slobode.⁸¹ Ukoliko je lišenje slobode potvrđeno, pristupa se direktnom suđenju, a ukoliko lišenje slobode nije potvrđeno od strane suda, sud vraća spis tužiocu i do direktnog suđenja može doći samo ako i optuženi i tužilac daju saglasnost.

U drugoj situaciji tužilac može postupati u direktnom suđenju i kada je lišenje slobode lica koje je zatečeno u izvršenju krivičnog djela, već potvrđeno u kojem slučaju se optuženi dovodi na ročište u roku od petnaest dana od dana lišenja slobode.⁸²

Prema trećoj situaciji tužilac može postupati u postupku direktnog suđenja ukoliko je lice protiv koga se vodi krivični postupak tokom ispitivanja priznalo izvršenje krivičnog djela.⁸³ U ovom slučaju optuženi na slobodi se poziva da pristupi ročištu u roku od petnaest dana, od dana upisa u registar krivičnih prijava.

Ako se radi o više krivičnih djela, od kojih je za neka od njih ispunjen uslov za direktnim suđenjem, a za neka ne, postupak se provodi odvojeno osim ako to ne šteti istraživanjima, u kojem slučaju se provodi jedinstveni redovni postupak.

Sam postupak direktnog suđenja se provodi tako što tužilac, ukoliko odluči postupati po ovom postupku, nalaže dovođenje osumnjičenog, odnosno optuženog direktno na ročište pred sud bez optužnice u formalnom smislu i po mogućnosti u toku istog dana, a ako je optuženi na slobodi onda ga tužilac pismenim putem poziva na ročište pred sudom.⁸⁴ Istovremeno, tužilac sastavlja nalog koji, zajedno sa spisom,

79 Brkić, S., *Racionalizacija krivičnog postupka i uprošćene procesne forme*, 339.

80 Pavišić, B., *Talijanski kazneni postupak*, 152.

81 V. čl. 449. st. 1. CPP.

82 V. čl. 449. st. 4. CPP.

83 V. čl. 449. st. 5. CPP.

84 Brkić, S., *Racionalizacija krivičnog postupka i uprošćene procesne forme*, 339.

dostavlja sudu nadležnom za suđenje. Takođe, tužilac istovremeno, bez odgode, obavještava i branioca o datumu suđenja, koji ima pravo razmatrati spis tužioca, a koji se odnosi na provedena istraživanja. Sam tok direktnog suđenja odvija se na raspravi po pravilima redovnog postupka.⁸⁵ Oštećeni i svjedoci mogu se pozivati čak i usmeno od strane suda ili pravosudne policije, dok tužilac i optuženi svjedoke mogu dovesti na raspravu bez pozivanja.⁸⁶ Tužilac iznosi optužbu prisutnom optuženom, osim ukoliko je optuženi sa slobode pozvan na suđenje jer je tada već prilikom pozivanja upoznat sa sadržajem optužbe. Sud će obavezno upoznati optuženog na pravo na skraćeno suđenje (gudizio abbreviato) ili izricanje kazne prema zahtjevu stranaka (patteggiamento) kao i o pravu na traženje roka radi pripremanja odbrane.⁸⁷ Taj rok ne može biti duži od deset dana i tada se rasprava odlaže na period do isteka ovog roka. Ako sud utvrdi da nisu ispunjene pretpostavke za direktno suđenje, spis će odmah vratiti tužiocu, a ukoliko je optuženi zatražio skraćeno suđenje, sud će prije rasprave rješenjem odrediti nastavak suđenja u postupku skraćenog suđenja. S obzirom da se ovaj postupak u prvoj situaciji može pokrenuti od strane tužioca bez saglasnosti optuženog, a u drugoj i trećoj situaciji ta saglasnost mu je potrebna, može se reći da se radi o kombinovanom skraćenom postupku, jer u sebi ima elemente i nekonsenzualnog i konsenzualnog skraćenog postupka.⁸⁸

2.4. Neposredno suđenje (Gudizio immediato)

Neposredno suđenje spada u red posebnih, pojednostavljenih, akuzatorskih alternativa redovnom postupku u italijanskom pravu.⁸⁹ Postupak neposrednog suđenja se primjenjuje na zahtjev tužioca, koji može, kada je dokaz očit, zatražiti neposredno suđenje ako je osoba koja je predmet istrage prije toga ispitana o činjenicama iz kojih pro-

85 *Ibid.*, 341.

86 V. čl. 451. st. 2. CPP i komentar prema Pavišić, B., *Talijanski kazneni postupak*, 152.

87 Krstulović, A., *Primjena kazne na zahtjev stranaka kao mehanizam konsenzualnog stranačkog upravljanja postupkom u talijanskom procesnom pravu*, 385.

88 Brkić, S., *Racionalizacija krivičnog postupka i uprošćene procesne forme*, 345.

89 *Ibid.*, 367.

izilazi očitost dokaza.⁹⁰ Ovo je moguće i ako osumnjičeni, bez opravdanog razloga, nije pristupio po pozivu radi ispitivanja.⁹¹ Zahtjev za neposredno suđenje tužilac može podnijeti u roku od devedeset dana od upisa krivične prijave u registar, sudiji za prethodna istraživanja.⁹² Uz zahtjev se podnosi spis sa krivičnom prijavom i svim dokazima prikupljenim u istrazi, zajedno sa bilješkama radnji provedenim pred sudijom za prethodna istraživanja.⁹³ Nakon podnošenja zahtjeva, sudija u roku od pet dana donosi nalog kojim određuje neposredno suđenje ili odbija zahtjev nalažući vraćanje spisa tužiocu. Nalog kojim se određuje suđenje je istog sadržaja kao i u redovnom postupku, a takođe sadržava i obavjest da optuženi može tražiti skraćeno suđenje ili izricanje kazne kao u postupku donošenja presude na temelju zahtjeva stranaka.⁹⁴ O donošenju naloga o neposrednom suđenju sud obavještava tužioca, a optuženom i oštećenom se dostavlja barem dvadeset dana prije suđenja, a takođe se uz nalog dostavlja i zahtjev tužioca za neposrednim suđenjem.⁹⁵ Nakon što primi nalog, optuženi može u roku od sedam dana zatražiti skraćeno suđenje, a ukoliko to ne zatraži, nalog kojim je određeno neposredno suđenje sa spisom se prenosi sudiji nadležnom za suđenje.

Ovim postupkom se izostavlja stadij prethodnoga ročišta, odnosno stadij optuživanja, a može ga dakle inicirati tužilac kada smatra da raspolaže dovoljnom dokaznom građom za prelazak u stadij glavnog pretresa, ali i na inicijativu osumnjičenog, odnosno optuženog, koji se nakon završetka istrage može odreći preliminarne ročišta.⁹⁶ S obzirom da nije potrebna saglasnost suprotne strane sa prijedlogom za primjenu ovog skraćenog postupka, proizilazi da se radi o nekonsenzualnom skraćenom krivičnom postupku, ali inicijativa za primjenu, bilo

90 Krstulović, A., *Primjena kazne na zahtjev stranaka kao mehanizam konsenzualnog stranačkog upravljanja postupkom u talijanskom procesnom pravu*, 385.

91 *Ibid.*

92 V. čl. 454. st. 1. CPP. (Sudija za prethodna istraživanja u italijanskom CPP-u postupa u okviru nadležnosti, slično kao kod nas sudija za prethodni postupak).

93 V. čl. 454. st. 2. CPP.

94 Pavišić, B., *Talijanski kazneni postupak*, 153.

95 Brkić, S., *Racionalizacija krivičnog postupka i uprošćene procesne forme*, 368.

96 *Ibid.*, 369.

koje strane, podliježe odobrenju suda.⁹⁷ Jedini uslov koji mora biti ispunjen jeste da su dokazi jasni, a uslov jasnoće dokaza se i objašnjava izostankom prethodnog ročišta, odnosno dokazni okvir mora biti stabilan kako ne bi bile potrebne dokazne aktivnosti i dopune svojstvene prethodnom ročištu.⁹⁸ Ovaj skraćeni postupak je sličan prethodnom *giudizio direttissimo*, s tim da ovaj prethodni predstavlja mnogo rigidniju formu, kojoj doprinose neuporedivo kraći rokovi (48 sati od lišenja slobode) i nepodvrgavanje prethodnom odobrenju suda.⁹⁹ Pri tome, niti jedan od ovih postupaka nije uveden da bi se dodjelile određene beneficije optuženom, već da bi se ubrzalo suđenje.¹⁰⁰

2.5. Postupanje po nalogu

Posljednji oblik skraćenog postupanja u italijanskom CPP-u jeste takozvano postupanje po nalogu.¹⁰¹ Ovdje je, zapravo, riječ o tipičnom mandatnom postupku izdavanja kaznenog naloga, koji je jedan od najzastupljenijih skraćenih postupaka u procesnim zakonodavstvima u svijetu.¹⁰² U postupcima za krivična djela koja se progone po službenoj dužnosti i u onima koja se progone po tužbi ako je ista pravovajljano podnesena i ako privatni tužilac nije u tužbi naveo da se protivi, tužilac, kad smatra da bi se trebala izreći novčana kazna i ako je ista određena kao zamjena za kaznu lišenja slobode, može podnijeti sudiji za prethodna ispitivanja obrazloženi zahtjev za izdavanje kaznenog naloga sa osudom uz označavanje visine kazne.¹⁰³ Rok za podnošenje zahtjeva za izdavanje kaznenog naloga je šest mjeseci, od dana upisa osobe u registar krivičnih prijava.¹⁰⁴ Iz ovoga slijedi da se kazneni nalog može primjeniti samo za krivična djela za koja je propisana nov-

97 *Ibid.*

98 Pavišić, B., *Talijanski kazneni postupak*, 152.

99 Brkić, S., *Racionalizacija krivičnog postupka i uprošćene procesne forme*, 367.

100 Turanjanin, V., *Sporazum o priznanju krivice u pravu evropskih zemalja: primer Italije*, Strani pravni život, Beograd, br. 2/2011, 154.

101 V. čl. 459 - 464. CPP.

102 Brkić, S., *Racionalizacija krivičnog postupka i uprošćene procesne forme*, 370.

103 Li, C., *Adversary System Experiment in Continental Europe: Several Lessons from the Italian Experience*, Journal of Politics and Law, vol. 1, no 4, 2008., 14.

104 V. čl. 459. st. 1. CPP.

čana kazna kao glavna kazna ili gdje se kazna lišenja slobode može mijenjati za novčanu kaznu, dakle lakša krivična djela, kao i u drugim procesnim sistemima.¹⁰⁵ Kada je u pitanju visina kazne, tužilac može zatražiti izricanje kazne umanjene do jedne polovine u odnosu na najmanju propisanu mjeru.¹⁰⁶

Ovo je konsenzualni oblik skraćenog postupka jer je primjena njegova uslovljena pristankom osumnjičenog, odnosno optuženog, koji je potaknut umanjnjem kazne koje može ići do polovice propisane mjere radi opravdanja osude bez postupka.¹⁰⁷ Zahtjev za izdavanje kaznenog naloga sud može prihvatiti ili odbiti. Ukoliko sud ne prihvati zahtjev, a nisu ispunjeni uslovi za donošenje odbijajuće presude, sud će spis vratiti tužiocu.¹⁰⁸ Primjena ovog postupka nije dopuštena ukoliko je neophodno izricanje sigurnosne mjere.¹⁰⁹ Ako sud prihvati zahtjev, donijet će nalog sa osudom kojim optuženom izriče kaznu u visini koju je zatražio tužilac, naznačavajući visinu eventualnog umanjnja kazne ispod najmanje propisane mjere.¹¹⁰

Prepis naloga dostavlja se svim strankama u postupku, a ako dostavu optuženom nije moguće izvršiti zbog nemogućnosti pronalazjenja optuženog, sudija će opozvati kazneni nalog i spis vratiti tužiocu.¹¹¹ Sam kazneni nalog ne sadrži osudu na plaćanje troškova postupka i izricanje sporedne kazne, a takođe nema snagu pravosnažnosti u građanskim i upravnim stvarima.¹¹²

Protiv kaznenog naloga optuženi može izjaviti prigovor u roku od petnaest dana, lično ili putem branioca, koji prigovor se podnosi pisarnici sudije za prethodna ispitivanja koji je izdao nalog.¹¹³ Osim redovnog sadržaja prigovora, kao što je oznaka naloga koji se pobija i

105 Sijerčić - Čolić, H., *Konsenzualni modeli u novom krivičnom procesnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine* 84.

106 V. čl. 459. st. 2. CPP.

107 Pavišić, B., *Talijanski kazneni postupak*, 153.

108 V. čl. 459. st. 3. CPP.

109 V. čl. 459. st. 5. CPP.

110 V. čl. 460. st. 1., tačka a) do h). CPP.

111 Pavišić, B., *Talijanski kazneni postupak*, 153.

112 V. čl. 460. st. 5. CPP.

113 V. čl. 461. st. 1. CPP.

sudije koji ga je izdao, u prigovoru se može tražiti neposredno ili skraćeno suđenje ili izricanje kazne na temelju zahtjeva stranaka.¹¹⁴ Ako je kazneni nalog donesen protiv više osoba, izvršenje naloga se odlaže u odnosu na one koji nisu podnijeli prigovor do okončanja postupka po prigovoru. Kada su u pitanju odluke povodom prigovora, ukoliko je u prigovoru stavljen zahtjev za neposredno ili skraćeno suđenje, a zato su ispunjene pretpostavke, sud će nalogom odrediti njihovo provođenje, a ukoliko je u prigovoru optuženi tražio primjenu kazne na temelju zahtjeva stranaka, sud će nalogom odrediti rok u kojem tužilac mora dati saglasnost.¹¹⁵ U slučaju da je ova saglasnost izostala ili da optuženi u prigovoru nije postavio zahtjev za neposredno ili skraćeno suđenje ili donošenje presude na temelju zahtjeva stranaka, sud donosi nalog o neposrednom suđenju.

U ovom neposrednom suđenju povodom uloženog prigovora, optuženi ne može tražiti skraćeno suđenje ili donošenje presude na temelju zahtjeva stranaka, a sud može izreći i drugačiju i težu kaznu od one u zahtjevu.¹¹⁶ Ovdje vidimo da se ne traži osnovanost prigovora protiv kaznenog naloga, već je dovoljno da optuženi prigovori primjeni postupka izdavanja kaznenog naloga čime prigovor proizvodi pravno dejstvo.¹¹⁷

Do primjene ovog postupka dolazi u prvom istražnom stadiju, te ukoliko bude realizovan, njime se izostavljaju stadiji prethodnog ročišta i glavne rasprave, čime se znatno skraćuje krivični postupak.¹¹⁸

2.6. Primjena skraćenih krivičnih postupaka u sudskoj praksi u Italiji

Kao što je prethodno isticano CPP iz 1988. godine donesen je, između ostalog, s ciljem da ubrza suđenja u krivičnim stvarima primje-

114 Pavišić, B., *Talijanski kazneni postupak*, 153.

115 V. čl. 464. st. 1. CPP.

116 Pavišić, B., *Talijanski kazneni postupak*, 153.

117 Ista situacija povodom uloženog prigovora je i u postupku izdavanja kaznenog naloga u ZKP RH gdje je takođe dovoljno da je prigovor blagovremen i izjavljen od ovlaštenog lica čime proizvodi pravno dejstvo.

118 Brkić, S., *Racionalizacija krivičnog postupka i uprošćene procesne forme*, 371.

nom prethodno analiziranih alternativnih formi postupanja te uredi sistem sa velikim zaostatkom u rješavanja zaostalih predmeta pred sudovima. Prvobitni plan bio je da se u dogledno vrijeme 20-40% predmeta riješi primjenom redovne krivične procedure, dok bi se ostali predmeti okončavali u nekom od navedenih skraćenih krivičnih postupaka, poglavito onih u kojima su zastupljene konsenzualne forme postupanja.¹¹⁹

Međutim, čini se kako takva očekivanja u praksi nisu ni izbliza realizirana. Tokom pojedinih godina protekle decenije obim primjene pojedinih skraćenih krivičnih postupaka, poput pregovaranja o krivnji (*patteggiamento*) i skraćenog suđenja (*giudizio abbreviato*) iznosio je oko 10-ak % od sveukupnog broja krivičnih predmeta koje je procesuiralo italijansko pravosuđe. Prema podacima Ministarstva pravde u 2003. godini procenat postupaka presuđenih sa sporazumom o priznanju bio je 6,46%, dok je samo 2,40% onih koji su okončani skraćnim suđenjem. U 2007. godini rezultati su bili nešto veći, pa je tako procent postupaka presuđenih sa sporazumom o priznanju krivnje iznosio 7,27%, dok je 3,98% predmeta završeno primjenom *giudizio abbreviato*.¹²⁰

Dodatno, rezultati pojedinih istraživanja pokazuju kako je dinamika rješavanja pojedinih krivičnih predmeta u redovnoj krivičnoj proceduri izuzetno loša. Na predmete u redovnom krivičnom postupku u okviru tužilačke istrage potroši se i do 381 dan u tužilačkoj kancelariji, a nakon okončanja istrage te podizanja optužnice prethodno saslušanje se zakazuje i do 324 dana poslije podizanja optužnice. Suđenje traje u prosjeku oko 341 dan ili 398 dana ako je suđenje pred Court d'Assise.¹²¹ Za žalbeni postupak potrebno je čak i do 543 dana.¹²² Uvidom u ove podatke može se zaključiti da je efikasnost i dalje jedan

119 Damaška, M., *Sudbina anglo-američkih procesnih ideja u Italiji*, 4.

120 Illuminati, G., *The Frustrated Turn To Adversarial Procedure in Italy (Italian Criminal Procedure Code of 1988.)*, Washington University Global Studies Law Review, vol. 4, 2005.

121 The Corte d'Assise (EN Court of Assizes) is an Italian court composed of two professional, stipendiary judges (*giudici togati*) and six lay judges (*giudici popolari*), who are selected from the people.

122 *Ibid.*

od osnovnih problema u italijanskom pravnom sistemu, a ova tvrdnja postaje još tragičnija u svjetlu ogromnog broja tzv. zaostalih predmeta.

3. SKRAĆENI KRIVIČNI POSTUPCI U NJEMAČKOM PROCESNOM PRAVU

Drugi procesni zakon čije normativno uređenje skraćenih krivičnih postupaka predstavlja predmet istraživanja ovog rada jeste Zakon o krivičnom postupku Savezne Republike Njemačke (u daljem tekstu: StPO). S obzirom na način na koji je uređen njemački procesni zakon i instituti koje on poznaje, ovaj zakon omogućava i dobar balans između težnje za efikasnošću krivičnog postupka i zaštite ljudskih prava lica u postupku.¹²³

Njemački StPO donesen je 1877. godine i predstavlja jedan od najstarijih krivično procesnih zakona, koji je uz 180 izmjena i danas na snazi.¹²⁴ Zakon je podijeljen u osam knjiga, a prema ovom zakonu redovni krivični postupak se sastoji od tri stadija: 1. prvi stadij je prethodni istražni postupak u kojem tužilac uz široku policijsku asistenciju provodi istragu i prikuplja dokaze, a naziva se još i „postupak pripreme optužnice“, 2. drugi stadij je pretpretresni postupak u kojem se zapravo vrši sudska kontrola optužnice i 3. treći stadij glavni postupak, u kojem se, po propisanom redosljedu, izvode dokazi odbrane i tužilaštva. StPO svakako poznaje i četvrti stadij u kojem se postupa po pravnom lijekovima, a koji stadij, sa aspekta skraćenih postupaka, za nas nije toliko važan.¹²⁵

Međutim, pored redovnog krivičnog postupka njemačko krivičnoproceno zakonodavstvo poznaje i nekoliko skraćenih krivičnih postupaka o kojima će biti više riječi u tekstu koji slijedi.

123 Zakon o krivičnom postupku Savezne Republike Njemačke (prijevod: Avdić, E.), Univeristy Press: Magistrat, Sarajevo, 2011., 12.

124 *Ibid*, 15.

125 *Ibid*, 16-20.

3.1. Postupak pregovaranja o krivnji

Prvi skraćeni krivični postupak u StPO jeste postupak pregovaranja o krivnji. Praksa pregovaranja o krivnji, u njemačkoj sudskoj praksi, datira još od 70-ih godina prošlog vijeka. Međutim, zanimljivo je da predmetni institut sve doskora nije bio zakonom uređen, što je iznenađujuće, imajući u vidu činjenicu da njemački pravni sistem predstavlja jedan od najznačajnijih pravnih sistema kontinentalne Evrope u kojima je jako naglašeno načelo legaliteta. Tek nakon dugih akademskih debata i razvoja sudske prakse „neformalnog pregovaranja“¹²⁶ njemački parlament (*Deutscher Bundestag*) je 2009. godine je novelirao StPO te legislativno uređio postupak pregovaranja o krivnji^{127, 128}. Prema odredbama Zakona sud može, u odgovarajućim slučajevima, sa učesnicima u postupku da pregovara o daljem toku i ishodu postupka.¹²⁹ Ono što je karakteristično za ovaj postupak, u njemačkom pravu, jeste veoma izražena uloga suda u procesu pregovaranja. Naime, inicijativa za pregovore može poteći ne samo od stranaka, nego i od raspravnog sudije, pri čemu nije, uopće nužno da ta inicijativa dovede

126 Ova praksa neformalnog pregovaranja „iza zatvorenih vrata“ u okviru koje su sudije, tužioci i advokati pregovarali izvan sudnice, a koja je podrazumijevala da će sudija obećati manju kaznu ili će tužitelj povući neku od tačaka optužnice u slučaju priznanja krivnje od strane optuženog, poznata je kao *Absprache* (*dogovor*). Ista je postala predmetom ozbiljne kritike nakon članka poznatog advokata Hansa Dahsa kojeg je 1982. godine objavio pod pseudonimom *Detlef Deal*, a u okviru kojeg je ovaj autor snažno kritizirao datu praksu kao suprotnu osnovnim načelima njemačkog krivičnog postupka. Tako: Bajović, V. (2009.), *Sporazum o priznanju krivice – uporednopravni prikaz*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 138, Cheesman, S. „*Comparative Perspectives on Plea Bargaining in Germany and the U.S.A.*“ 135, https://publishup.uni-potsdam.de/opus4.../S113-151_aiup02.pdf

127 Rauxloh, R., „*Formalization of Plea Bargaining in Germany: Will the New Legislation Be Able to Square the Circle*“, *Fordham International Law Journal*, vol. 44, issue 2, 2011., 196.

128 Ova legislativna novela predstavlja svojevrсни epilog jedne odluke Vrhovnog suda Njemačke iz 2005. godine kojom je ovaj sud pozvao zakonodavca da shvati ozbiljnost situacije i pravnu neodrživost dotadašnje prakse neformalnog pregovaranja te zarad pravne sigurnosti legislativno uredi ovaj institut. Tomčić, Z., Novokmet, A., „*Nagodbe stranaka u kaznenom postupku-dostignuća i perspektive*“, *Pravni vjesnik, Osijek*, br. 3-4/2012, 168.

129 V. čl. 257. a) st. 1. StPO.

do trostranog procesnog odnosa, to jeste pregovori o koncesijama se mogu voditi samo između suda i osumnjičenog, odnosno optuženog.¹³⁰ Stoga se, u literaturi, ističe da se njemački model pregovaranja (nagodbi) ne može označiti kao stranačko pregovaranje (nagodba), već da sud s obzirom na svoju aktivnu poziciju u procesu pregovaranja ima ulogu svojevrstnog partnera stranaka, sa jednakim pravima i obavezama koje imaju tužilac i optuženi.¹³¹

Predmet pregovaranja mogu biti samo pravne posljedice, odnosno krivičnopravna sankcija, kao i sadržaj presude i pripadajućih zaključaka i ostale procesne radnje vezane za postupak i ponašanje učesnika u postupku.¹³² Predmet pregovora ne može biti pravna kvalifikacija djela, izreka presude, kao ni mjere sigurnosti. Međutim, predmet pregovora može biti i eliminacija jednog dijela u slučaju izvršenja više djela ili njegovih dijelova.¹³³

U postupku pregovaranja sud objavljuje koji bi mogao imati sadržaj sporazum o priznanju krivnje, pri tome uz slobodnu ocjenu svih okolnosti slučaja kao i općih pravila za odmjeravanje kazne, može da navede i gornju i donju granicu kazne.¹³⁴ Dakle, sud ne može da obeća određenu kaznu, već može samo da odredi gornju i donju granicu, nakon čega objavljuje mogući sadržaj sporazuma.¹³⁵ Učesnici u postupku će svakako dobiti mogućnost da se izjasne o tome, a do nagodbe će doći onda kada optuženi i tužilaštvo prihvate prijedlog suda. Sud neće biti vezan nagodbom ukoliko se ustanovi da u obzir nisu uzete pravno ili stvarno relevantne okolnosti ili su se pojavile nove okolnosti zbog kojih sud smatra da u izgled stavljeni kazneni okvir, više nije srazmjeran djelu ili krivnji.¹³⁶ Isto važi i kada daljnje ponašanje optuženog u postupku ne odgovara onome ponašanju

130 Damaška, M., „*Napomene o sporazumima u kaznenom postupku*“, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, vol. 11., br. 1/2004, 13

131 Tomčić, Z., Novokmet, A., „*Nagodbe stranaka u kaznenom postupku - dostignuća i perspektive*“, 169.

132 V. čl. 257. c) st. 2. StPO.

133 Damaška, M., „*Napomene o sporazumima u kaznenom postupku*“, 15.

134 V. čl. 257. c) st. 3. StPO

135 Damaška, M., „*Napomene o sporazumima u kaznenom postupku*“, 15.

136 V. čl. 257. c) st. 4. StPO.

koje proizilazi iz očekivanja suda, o čemu će se optuženi svakako poučiti prilikom pregovora.

Ovako aktivna uloga suda, prema nekim navodima u praksi, ide čak do toga da se raspravni sudija, nakon što je proučio spis predmeta, obraća optuženom nudeći mu blažu kaznu pod uslovom da na raspravi položi priznanje^{137, 138}.

3.2. Postupak izdavanja kaznenog naloga (Strafbefehl)

Kao i drugi moderni krivično procesni sistemi i njemačko krivično procesno zakonodavstvo poznaje mandatni postupak, to jeste postupak izdavanja kaznenog naloga. Tako StPO predviđa da se u postupku pred krivičnim sudijom (sudijom pojedincem) i u postupku koji spada u nadležnost vijeća sudija porotnika kazna zbog prestupa na zahtjev tužilaštva može odrediti pismenim nalogom bez glavnog pretresa.¹³⁹ Dakle, ovim postupkom se izostavlja stadij glavnog pretresa.¹⁴⁰ Zahtjev za izdavanje kaznenog naloga podnosi tužilac kada smatra da, prema rezultatima istrage, glavni pretres nije potreban.¹⁴¹ Ovdje, umjesto klasične optužnice, tužilac podnosi zahtjev ili prijedlog za izricanje mandatne kazne, a koji ima karakter javne tužbe, s tim da za razliku od optužnice mora biti upravljen na tačno određenu kaznu.¹⁴²

Kaznenim nalogom može se izreći neka od slijedećih krivično-pravnih sankcija: novčana kazna, sudska opomena o osudi, zabrana upravljanja motornim vozilom, uništavanje predmeta i činjenje predmeta neupotrebljivim, privremeno oduzimanje vozačke dozvole ako

137 Damaška, M., „Napomene o sporazumima u kaznenom postupku“, 13.

138 O postupku pregovaranja o krivnji u novom njemačkom krivičnom procesnom zakonodavstvu vidi više u: Tomčić, Z., Novokmet, A., „Nagodbe strana-ka u kaznenom postupku - dostignuća i perspektive“, 166-173.

139 V. čl. 407. st. 1. StPO.

140 Brkić, S., *Racionalizacija krivičnog postupka i uprošćene procesne forme*, 371.

141 Ivičević, E., Novosel, D., „Vrste i mjere kazne primjenjivane u instrumentu kaznenog naloga i njihov odnos prema izrečenim kaznama“, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, vol. 11., br. 2/2004, 676

142 Brkić, S., *Racionalizacija krivičnog postupka i uprošćene procesne forme*, 371.

zabrana ne prelazi dvije godine, objelodanjivanje presude i oslobađanje od kazne te novčana kazna protiv pravnog lica ili udruženja

Ovdje je bitno napomenuti da se u ovom postupku ne traži pretходно saslušanje optuženog od strane suda. Njemački zakonodavac je predvidio i izricanje uslovne osude, to jeste uslovne kazne zatvora do jedne godine, ali samo pod uslovom ako optuženi u ovom postupku ima branioca.¹⁴³ Ovo predstavlja zanimljiv način na koji je njemački zakonodavac nastojao ublažiti nedostatak osnovnih procesnih garancija u postupku izdavanja kaznenog naloga, posebno prava optuženog da bude saslušan i prava na odbranu.¹⁴⁴

Nakon što zaprimi zahtjev za izdavanje kaznenog naloga sud će prvo provjeriti da li je nadležan za odlučivanje po zahtjevu, a zatim će cijeniti da li postoji dovoljan stepen sumnje protiv optuženog. Ako sud smatra da ne postoji, odbit će zahtjev, a ako je dovoljan stepen sumnje i ne postoje druge prepreke, zahtjev će prihvatiti.¹⁴⁵

Sud može, ako to smatra potrebnim, zakazati glavni pretres, a posebno u slučaju ako smatra da treba izreći drugu krivično pravnu sankciju od one koja je predložena u zahtjevu, a tužilac zahtjev ne želi izmjeniti.¹⁴⁶ Zanimljivo je i to da se prijedlog za izdavanje kaznenog naloga može podnijeti i nakon otvaranja glavnog pretresa, ukoliko su ispunjeni svi uslovi za primjenu ovog skraćenog postupka, u kojem slučaju tužilac prijedlog može podnijeti i usmeno na zapisnik.¹⁴⁷

Kazneni nalog sadrži: lične podatke optuženog i eventualnih saučesnika, ime i prezime branioca, naziv djela za koje se optuženi tereti, vrijeme i mjesto počinjenja i zakonski naziv obilježja krivičnog djela, primjenjene odredbe prema paragrafu, stavu, broju, slovu i naziv zakona, dokazni materijal, određivanje pravnih posljedica, pouku o mogućnosti prigovora i propisani rok i oblik, kao i upozorenje da kazneni nalog postaje pravosnažan i izvršan ako se ne uloži prigovor.

143 V. čl. 407. st. 2. StPO.

144 Ivičević, E., Novosel, D., *Vrste i mjere kazne primjenjivane u instrumentu kaznenog naloga i njihov odnos prema izrečenim kaznama*, 678.

145 V. čl. 408. st. 1. i 2. StPO

146 O tome: Brkić, S., *Racionalizacija krivičnog postupka i uprošćene procesne forme*, 382.

147 V. čl. 408. st. 1. StPO.

Protiv kaznenog naloga optuženi može, u roku od petnaest dana, podnijeti prigovor.¹⁴⁸ Prigovor se podnosi sudu koji je izdao kazneni nalog, a može se podnijeti pismeno ili usmeno na zapisnik. Prigovor je sredstvo isključivo u rukama optuženog, kojim on, zapravo, izražava svoju nesaglasnost za primjenu ovog skraćenog postupka.¹⁴⁹ Optuženi, dakle, nema mogućnost ranije izraziti svoj stav o tome da li prihvata ili ne prihvata kazneni nalog, već to čini tek podnošenjem prigovora.¹⁵⁰ Prigovor mora biti blagovremen i dopušten, a u protivnom će biti odbačen, dok će kazneni nalog postati pravosnažan i izvršan, te istovjetan pravosnažnoj presudi.¹⁵¹ Blagovremen i dopušten prigovor je redovan put ka glavnom pretresu na kojem će se onda odlučiti o optužnom aktu i to presudom kod čijeg donošenja sud nije obavezan da se pridržava izreke koja je sadržana u prijedlogu za izdavanje kaznenog naloga.¹⁵² Ako je prigovor uložen samo zbog visine dnevnih iznosa utvrđene novčane kazne, sud može, uz saglasnost optuženog, branioca i tužioca odlučiti rješenjem bez glavnog pretresa, ali ne na štetu optuženog.¹⁵³

Naravno, da bi se izbjeglo ulaganje spomenutog prigovora moguće je da se tužilac i odbrana već prije podnošenja zahtjeva za izdavanje kaznenog naloga, usaglase oko vrste i visine sankcije koju će tužilac istaći u zahtjevu. Ovakvu vrstu dogovora (konsenzusa) sud će zarad ubrzanja samog postupka, u pravilu, prihvatiti te izreći predloženu sankciju.¹⁵⁴

Skraćeni postupak izdavanja kaznenog naloga u StPO sličan je ovoj vrsti skraćenih postupaka u drugim zemljama, sa određenim specifičnostima, kao što je na primjer ograničenost njegove primjene u situaciji ako prema rezultatima istrage tužilac smatra da glavni

148 V. čl. 410. st. 1. StPO.

149 Brkić, S., *Racionalizacija krivičnog postupka i uprošćene procesne forme*, 377.

150 *Ibid.*

151 V. čl. 410. st. 3. i čl. 411. st. 1. 2. StPO

152 Brkić, S., *Racionalizacija krivičnog postupka i uprošćene procesne forme*, 377.

153 V. čl. 411. st. 1. StPO.

154 Rauxloh, R., „*Formalization of Plea Bargaining in Germany: Will the New Legislation Be Able to Square the Circle*“, *Fordham International Law Journal*, vol. 44, issue 2, 2011., 304.

pretres nije potreban, a ne za krivična djela određene težine izražene kroz visinu zapriječene kazne. Druga specifičnost je u tome da optuženi svoju saglasnost za primjenu ovog skraćenog postupka manifestuje odlukom o ulaganju ili ne ulaganju prigovora, odnosno optuženi svoje neslaganje sa predloženim kaznenim nalogom može izraziti tek podnošenjem prigovora protiv kaznenog naloga.

3.3. Hitni postupak (Beschleunigtes Verfahren)

StPO kao oblik skraćenog postupka poznaje i takozvani hitni postupak. Suština ovog postupka je u tome da optužba ne podliježe redovnoj kontroli od strane suda, već se optuženi direktno izvodi pred sudeći sud na glavni pretres.¹⁵⁵ Na taj način se izostavlja takozvani „pretpretresni“ ili „međupostupak“ (Zwischen verfahren) u kome se osnovanost optuženja potvrđuje odlukom o otvaranju glavnog postupka-pretresa.¹⁵⁶ Tako je zakonom predviđeno da u postupku pred krivičnim sudijom ili vijećem sudija porotnika, tužilaštvo podnosi usmeni ili pismeni zahtjev za odlučivanje po hitnom postupku, ako je predmet zbog jednostavnosti ili zbog jasnih dokaza podoban za brzu raspravu.¹⁵⁷

Ovo je nekonsenzualni skraćeni postupak jer se ne traži saglasnost optuženog za njegovu primjenu.¹⁵⁸ Postupak se, dakle, pokreće zahtjevom tužilaštva, bilo pismenim ili usmenim, a uslov je da se radi o jednostavnom predmetu u smislu činjenične građe ili jasnim dokazima koji su podobni za brzu raspravu. Ovi uslovi su *factio questi*, koji se procjenjuju u svakom konkretnom slučaju. Podnošenjem ovog zahtjeva od strane tužilaštva, glavni pretres se provodi odmah ili u kratkom roku, kao što smo već rekli, bez donošenja odluke o otvaranju glavnog pretresa.¹⁵⁹ U cilju ubrzanja postupka, ustanovljen je rok prema kojem od dana kada sud primi zahtjev i dana početka glavnog pretresa ne smije proći više od šest sedmica.

155 Brkić, S., *Racionalizacija krivičnog postupka i uprošćene procesne forme*, 304.

156 *Ibid.*

157 V. čl. 417. st. 1. StPO.

158 Brkić, S., *Racionalizacija krivičnog postupka i uprošćene procesne forme*, 302.

159 V. čl. 418. st. 1. StPO.

Zakonodavac je predvidio niz načina koji pojednostavljuju ovaj postupak i čine ga skraćenim postupkom u punom smislu te riječi. Tako podnošenje optužnice nije potrebno, jer se ona može podići usmeno na zapisnik na početku glavnog pretresa, dok se osumnjičeni poziva, samo ako se dobrovoljno ne odazove pozivu za glavni pretres ili se ne dovede pred sud, u kojem slučaju mu se u pozivu saopštava šta mu se stavlja na teret, a rok za pozivanje iznosi 24 sata.¹⁶⁰ Predviđeni su i izuzeci od neposrednog izvođenja dokaza, prema kojima se saslušanje svjedoka, vještaka ili saoptuženog može zamijeniti čitanjem zapisnika o ranijem saslušanju i isprave koja sadrži pismenu izjavu datu od tog lica, kao i čitanjem izjava ustanova i drugih organa, kao i njihovih službenika o opažanjima, pregledima i saznanjima.¹⁶¹ Ipak, za izuzetke od neposrednog izvođenja dokaza potrebna je saglasnost optuženog, branioca i tužioca ako su prisutni na glavnom pretresu.¹⁶² U hitnom postupku predviđena su i neka ograničenja. Tako se u ovom skraćenom postupku kazna zatvora ne može izreći u dužem trajanju od godine dana, a takođe se ne mogu izreći ni sigurnosne mjere, osim oduzimanja vozačke dozvole koje je dozvoljeno.¹⁶³

Na kraju, dodajmo i to da sud može odbiti donošenje odluke po hitnom postupku, u kojem slučaju će donijeti odluku o otvaranju glavnog pretresa ako postoji sumnja da je optuženi učinio krivično djelo. Ukoliko sud ne otvori glavni pretres i odbije rješavanje po hitnom postupku, tužilac može odustati od podnošenja novog optužnog akta. Ovaj oblik skraćenog postupka propisan je i zasebno ugrađen u knjizi šestoj pod nazivom „posebne vrste postupaka“.

3.4. Postupak podizanja optužnice na glavnom pretresu

Posljednji oblik skraćenog postupka koji poznaje StPO jeste postupak podizanja optužnice na glavnom pretresu za krivična djela učinjena ili otkrivena u toku glavnog pretresa. Tako je propisano da, ako tužilaštvo na glavnom pretresu proširi optužbu na druga krivična

160 V. čl. 418. st. 2. i 3. StPO.

161 Brkić, S., *Racionalizacija krivičnog postupka i uprošćene procesne forme*, 310.

162 V. čl. 420. st. 3. StPO.

163 V. čl. 419. st. 1. StPO

djela koja terete optuženog, sud iste može rješenjem uključiti u postupak, ako je nadležan za iste i ako optuženi pristane.¹⁶⁴ S obzirom da se traži pristanak optuženog, ovdje je riječ o konsenzualnom skraćenom krivičnom postupku.

Primjenom ovog skraćenog postupka izostavljaju se dva stadija redovnog krivičnog postupka.¹⁶⁵ Kao prvi, izostavlja se stadij istrage ili prethodni postupak jer se optužnica na osnovu saznanja tužioca o krivičnom djelu podiže direktno na glavnom pretresu bez prethodno formalno provedene istrage. Kao drugi stadij, izostavlja se „pretpretresni postupak“, to jeste postupak sudske kontrole optužnice, jer taj posao u ovom slučaju obavlja sudija ili vijeće koje sudi na glavnom pretresu.

Prijedlog za dopunu optužnice može se iznijeti i usmeno, što znači da se u ovom postupku prave odstupanja od pravila da je optužnica strogo formalni akt i u pogledu sadržine i u pogledu forme, mada zakonodavac ipak zahtijeva da sadržaj ovakve optužnice odgovara sadržaju optužnice u redovnom postupku.¹⁶⁶ Proširenje optužnice, po ispunjenju zakonskih uslova, vodi širenju glavnog pretresa i presude i na novo krivično djelo.¹⁶⁷ Zbog ovoga se i pored toga što se vodi jedan postupak i donosi jedinstvena presuda, proces po proširenoj optužnici smatra novim procesom.

Pravo na pripremanje odbrane se apsolutno mora omogućiti, tako je predviđeno da se glavni pretres prekida ako predsjednik vijeća smatra da je to potrebno ili ako to optuženi zahtijeva, a njegov zahtjev nije očigledno proizvoljan niti ima za cilj odugovlačenje postupka, a o čemu će se optuženi uvijek upozoriti.¹⁶⁸

Do proširenja pretresa i presude na novo krivično djelo dolazi samo u slučaju saglasnosti suda sa prijedlogom tužioca, naravno uz prethodnu saglasnost optuženog, o čemu se sudsko vijeće o tome izjašnjava posebnom odlukom (Beschluss), koja po svojoj funkciji od-

164 V. čl. 266. st. 1. StPO

165 Brkić, S., *Racionalizacija krivičnog postupka i uprošćene procesne forme*, 354.

166 V. čl. 266. st. 2. StPO

167 Brkić, S., *Racionalizacija krivičnog postupka i uprošćene procesne forme*, 355.

168 V. čl. 266. st. 3. StPO

govara odluci o otvaranju glavnog pretresa i koja odluka se ne može pobijati. Ovaj skraćeni krivični postupak je uređen na način da je njegova primjena predviđena kao odstupanje od redovnog postupka u toku njegovog trajanja, te je normativno regulisan u okviru odredbi koje regulišu glavni postupak.

3.5. Primjena skraćenih krivičnih postupaka u sudskoj praksi u Njemačkoj

Kada je riječ o obimu primjene skraćenih krivičnih postupaka u Njemačkoj, čini se, prema dostupnim podacima, da je hitni postupak (*Beschleunigtes Verfahren*) u praksi mnogo manje zastupljen u odnosu na redovni postupak. Tako je tokom 2006. godine 81,90% krivičnih postupaka pred okružnim sudovima okončano u redovnom postupku dok je samo 18,10% postupaka završeno primjenom hitnog postupka. Pri tome, novija praksa u pojedinim pokrajinama je vrlo različita. S tim u vezi, u 2015. u pokrajini Saarland od 8,619 krivičnih postupaka samo su četiri okončana po hitnom postupku, dok je u Berlinu više od 2.000 postupaka okončano primjenom hitnog postupka.¹⁶⁹

Što se tiče primjene kaznenog naloga (*Strafbefehl*) čini se da se obim primjene ovog oblika skraćenog krivičnog postupka u praksi tokom posljednjih godina značajno povećava. Naime, tokom prethodnih decenija, tačnije u 1993. i 2003. samo 3% svih okončanih krivičnih postupaka na nacionalnom nivou je okončano izdavanjem kaznenog naloga,¹⁷⁰ da bi u zadnje vrijeme u četverogodišnjem periodu od 2010. do 2013. godine u svakoj godini približno 13% okončanih krivičnih predmeta pred sudovima u Njemačkoj finalizirano primjenom kaznenog naloga.¹⁷¹

169 http://www.justiz.nrw.de/Gerichte_Behoerden/ordentliche_gerichte/Strafgericht/BesondereVerfahrensarten/beschleunigtes_verfahren/index.php

170 Jehle, J.M. (2015.), *Criminal Justice in Germany - Facts and Figures (sixth edition)*, Federal Ministry of Justice and Consumer Protection, Berlin, 28.

171 *Statistisches Bundesamt, Statistisches Jahrbuch*, 2012. str. 306, *Statistisches Jahrbuch* 2013. str. 300, *Statistisches Jahrbuch* 2014. str. 305 i *Statistisches Jahrbuch* 2015. str. 305, dostupno na <https://www.destatis.de/DE/Publikationen/StatistischesJahrbuch/StatistischesJahrbuch.html>

Na kraju, rezultati određenih istraživanja pokazuju kako je postupak pregovaranja o krivnji ipak najzastupljeniji oblik skraćenih krivičnih postupaka u praksi njemačkih sudova te da se oko 30% predmeta završi primjenom ovog oblika skraćenog postupka. Uglavnom se primjenjuje za krivična djela kod zloupotrebe opojnih droga, saobraćajnih delikata, kao i lakših krivičnih djela, dok se, vrlo rijetko, koristi kod krivičnih djela protiv gospodarskog kriminaliteta i krivičnih djela nasilničkog ponašanja.¹⁷²

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

U cilju bržeg okončanja krivičnih postupaka te povećanja njegove efikasnosti i ekonomičnosti, posljednjih nekoliko decenija, mnogi zakonodavci, diljem svijeta, u svojim procesnim zakonima propisuju različite oblike pojednostavljenih formi postupanja, odnosno skraćenih krivičnih postupaka. U radu je dat prikaz normativnog uređenja ove vrste krivičnog postupanja u zakonodavstvima Bosne i Hercegovine, Italije i Njemačke te prezentirani određeni podaci o obimu primjene ovih procesnih mehanizama u pravosudnoj praksi.

U krivično procesno zakonodavstvo u Bosni i Hercegovini uvedena su četiri oblika skraćenih krivičnih postupaka i to: imunitet svjedoka, izjašnjenje o krivnji, pregovaranje o krivnji i izdavanje kaznenog naloga. Italijansko procesno pravo poznaje pet oblika skraćenih krivičnih postupaka. Postupak skraćenog suđenja (*gudizio abbreviato*), postupak primjene kazne na temelju zahtjeva stranaka (*patteggiamento*), postupak direktnog suđenja (*gudizio direttissimo*), postupak neposrednog suđenja (*gudizio immediato*) i postupak postupanja po nalogu. Kada je u pitanju njemačko krivično procesno pravo, ono poznaje četiri oblika skraćenih krivičnih postupaka i to postupak pregovaranja o krivnji, izdavanje kaznenog naloga, hitni postupak i postupak podizanja optužnice na glavnom pretresu.

Istražujući oblike skraćenih krivičnih postupaka u ove tri zemlje dolazimo do spoznaje da _sva tri procesna zakonodavstva imaju više-

172 Christian Lüdemann / Kai-D. Bußmann, *Diversionschancen der Mächtigen? Eine empirische Studie über Absprachen im Strafprozeß*, *KrimJ*, 2008. 13.

struku zastupljenost ovih postupaka. Dalje, evidentna je i raznolika struktura i način njihove primjene. Neki od ovih postupaka su zasnovani na konsenzusu stranaka u sva tri procesna sistema, dok za neke konsenzus nije potreban (Njemačka i Italija), s tim da procesno zakonodavstvo u Bosni i Hercegovini ne poznaje nekonsenzualne oblike skraćenih krivičnih postupaka.

Imajući u vidu pozitivnopravne odredbe sva tri procesna sistema, proizilazi zaključak da sva tri zakonodavstva poznaju dva istoimena skraćena krivična postupka i to *postupak pregovaranja o krivnji* i *postupak izdavanja kaznenog naloga*. Poredeći postupak pregovaranja o krivnji u procesnim zakonodavstvima Bosne i Hercegovine i Italije, zajedničke karakteristike se ogledaju u tome što je primjena ovog postupka usmjerena na izostavljanje stadija glavnog pretresa, da inicijativa za primjenu ovog postupka može poteći, kako od tužioca, tako i od optuženog, da se može predložiti izricanje blaže sankcije, te da se ova vrsta skraćenog postupka može primijeniti za sva krivična djela, bez obzira na zapriječenu kaznu. Razlika se ogleda u formi sporazuma, koji se u italijanskom zakonodavstvu može zaključiti i usmeno na zapisnik kod suda, kao i u odnosu na sankciju koja je predmet sporazuma, s obzirom da prema odredbama italijanskog zakonodavstva, ugovorena kazna zatvora ne smije preći dvije godine zatvora, dok u zakonodavstvima Bosne i Hercegovine takva ograničenja ne postoje. U odnosu na njemačko procesno zakonodavstvo, zajednička karakteristika sa bosansko hercegovačkim zakonodavstvom u odredbama koje regulišu primjenu postupka pregovaranja o krivnji ogleda se u tome što je ova vrsta postupka usmjerena na izostavljanje stadija glavnog pretresa i izricanje blaže sankcije, dok se razlika ogleda u tome što u njemačkom zakonodavstvu inicijativa za primjenu ovog postupka primarno potiče od suda, sa veoma izraženom ulogom suda u postupku pregovaranja, kao i u tome što sud predlaže ne fiksnu sankciju, nego samo gornju i donju granicu sankcije koju će izreći.

Kada je u pitanju postupak izdavanja kaznenog naloga, koji je propisan u sva tri procesna zakonodavstva, ono što je zajedničko za sve jeste to što je ovaj skraćeni postupak predviđen za lakša krivična djela, da inicijativa odnosno prijedlog za izdavanje kaznenog naloga potiče od tužioca i što je usmjeren na predlaganje blaže sankcije. Razlike se

ogledaju u tome što za razliku od zakonodavstva Bosne i Hercegovine, gdje se primjenom ovog postupka izostavlja stadij glavnog pretresa, u italijanskom zakonodavstvu se primjenom ovog postupka izostavlja i stadij prethodnog ročišta, odnosno stadij sudske kontrole optužnice. U odnosu na njemačko zakonodavstvo, razlika se ogleda u pogledu momenta davanja saglasnosti optuženog na predloženi kazneni nalog, s obzirom da prema odredbama u njemačkom zakonodavstvu, optuženi nema mogućnost ranije izraziti svoj stav o tome da li prihvata ili ne prihvata kazneni nalog, već to čini tek podnošenjem prigovora na sudsku odluku i time otvara put glavnom pretresu.

Što se tiče načina skraćanja redovnog krivičnog postupka vidljivo je da je u uporednim zakonodavstvima različitim oblicima omogućeno izostavljanje stadija istrage, stadija optuženja i glavnog pretresa, sa različitim modalitetima usmjerenim u tom pravcu. Procesno zakonodavstvo u Bosni i Hercegovini ne poznaje skraćene krivične postupke u kojima se izostavlja stadij istrage i stadij optuživanja, osim postupka davanja imuniteta svjedoku, kojim se izostavlja kompletan redovni krivični postupak.

Analizirajući rezultate empirijskog istraživanja, koji su provedeni u odnosu na zastupljenost skraćenih krivičnih postupaka u sudskoj praksi u odnosu na redovni krivični postupak, kada je u pitanju sudska praksa u Bosni i Hercegovini, evidentna je značajna zastupljenost skraćenih krivičnih postupaka u sudskoj praksi na nivou općinskih sudova, gdje je u odnosu na uzorak i period istraživanja, najmanje polovina zaprimljenih predmeta okončana primjenom skraćenih krivičnih postupaka. Za razliku od sudske prakse u Bosni i Hercegovini, u italijanskoj i njemačkoj sudskoj praksi, i pored raznovrsnije strukture skraćenih krivičnih postupaka u zakonodavstvima ovih zemalja, evidentna je mnogo manja zastupljenost skraćenih krivičnih postupaka u odnosu na redovni postupak.

Slijedeći pozitivan trend primjene skraćenih krivičnih postupaka u sudskoj praksi BiH, smatramo da bi jednako pozitivan trend imali, ako bi se u procesnom zakonodavstvu inkorporirali i oblici skraćanja krivičnog postupka, izostavljanjem stadija istrage i stadija optuženja, kao što su to skraćeni krivični postupci skraćeno suđenje (*gudizio abbreviato*), izravno suđenje (*gudizio direttissimo*) i neposredno

suđenje (*gudizio immediato*) u italijanskom, te hitni postupak (*beschleunigtes verfahren*) i postupak podizanja optužnice na glavnom pretresu u njemačkom procesnom zakonodavstvu.

S obzirom na sve navedeno, svakako bi prijedlog *de lege ferenda* bio da se procesno pravo i zakonodavstvo Bosne i Hercegovine dopuni sa još nekoliko vrsta skraćenih krivičnih postupaka po uzoru na ova dva procesna zakonodavstva, posebno onih koji bi bili usmjereni na izostanak stadija koji prethode glavnom pretresu, to jeste stadija istrage i sudske kontrole optužnice, a sve u cilju postizanja što veće efikasnosti krivičnog postupka.

LITERATURA

1. Bajović, V. (2009.), *Sporazum o priznanju krivice – uporednopravni prikaz*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd.
2. Bejatović, S., *Uprošćene krivičnoprocesne forme i reforma krivičnoprocesnih zakonodavstava država regiona*, Pravo i pravda, god. XII, br. 1., 2013.
3. Brkić, S. (2004.), *Racionalizacija krivičnog postupka i uprošćene procesne forme*, Pravni fakultet Univerziteta u Novom Sadu, Novi Sad.
4. Bupalović, T., Pivić, N. (2014.), *Krivično procesno pravo – posebni dio*, Pravni fakultet Univerziteta u Zenici.
5. Bupalović, T., Pivić, N. (2016.), *Krivično procesno pravo – opći dio*, Pravni fakultet Univerziteta u Zenici.
6. Cheesman, S. „*Comparative Perspectives on Plea Bargaining in Germany and the U.S.A.*“ 135, https://publishup.uni-potsdam.de/opus4.../S113-151_aiup02.pd
7. Damaška, M., „*Sudbina anglo-američkih procesnih ideja u Italiji*“, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, vol. 13., br. 1/2006.
8. Damaška, M., „*Napomene o sporazumima u kaznenom postupku*“, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, vol. 11., br. 1/2004.

9. Di Amato, A. (2011.), *Criminal Law in Italy*, Cluwer Law International, The Netherlands.
10. Gerichte_Behoerden/ordentliche_gerichte/Strafgericht/BesondereVerfahrensarten/beschleunigtes_verfahren/index.php, www.justiz.nrw.de.
11. Filipović, Lj., *Modul II – Postupak optuživanja i glavni pretres*, Pravo i pravda, Sarajevo, god. V., br. 1, 2006.
12. Illuminati, G., *The Frustrated Turn To Adversarial Procedure in Italy (Italian Criminal Procedure Code of 1988.)*, Washington University Global Studies Law Review, vol. 4, 2005.
13. Ivičević, E., Novosel, D., „Vrste i mjere kazne primjenjivane u instrumentu kaznenog naloga i njihov odnos prema izrečenim kaznama“, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, vol. 11., br. 2/2004.
14. Jovanović, I., Stanisavljević, M. (ur.) (2013.), *Pojednostavljene forme postupanja u krivičnim stvarima: regionalna krivičnoprocesna zakonodavstva i iskustva u primeni*“, Misija OEBS u Srbiji
15. Krstulović, A., „Primjena kazne na zahtjev stranaka kao mehanizam konsenzualnog stranačkog upravljanja postupkom u talijanskom procesnom pravu“, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, vol. 9., br. 2/2002.
16. Krstulović, A. (2007.), *Nagodbe stranaka u savremenom kaznenom zakonodavstvu*, Hrvatski udruženje za kaznene znanosti i praksu, Zagreb.
17. Li, C., *Adversary System Experiment in Continental Europe: Several Lessons from the Italian Experience*, Journal of Politics and Law, vol. 1, no 4, 2008.
18. Miletić, A., *Institut pregovaranja o krivnji u praksi*, Pravo i pravda, god. IV, br. 1., 2005.
19. Nikolić, D. (2006.), *Sporazum o priznanju krivice*, Studentski kulturni centar, Niš.
20. OSCE u BiH (2004.), *Izveštaj o primjeni Zakona o krivičnom postupku na sudovima u BiH*.

21. Pavišić, B., „*Novi zakon o kaznenom postupku*“, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, vol. 15., br. 2/2008.
22. Pavišić, B. (2002.) *Talijanski kazneni postupak*, Pravni fakultet sveučilišta u Rijeci - Zavod za kaznene znanosti Mošćenice, Rijeka.
23. Pizzi, W., Montagna, M., *The Battle to Establish An Adversarial Trial System in Italy*, Michigan Journal of International Law, vol. 25, no. 4/2004.
24. Rauxloh, R., „*Formalization of Plea Bargaining in Germany: Will the New Legislation Be Able to Square the Circle*“, Fordham International Law Journal, vol. 44, issue 2, 2011.
25. Schünemann, B. (2012.) „*Die informellen Absprachen als Überlebenskrise des deutschen Strafverfahrens*“, in: Festschrift für Jürgen Baumann zum 70. Geburtstag, hrsg. v. Arzt, 14 Gunther, Bielefeld.
26. Sijerčić-Čolić, H. „*Konsenzualni modeli u novom krivičnom procesnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine*“, Pravo i pravda, Sarajevo, godina 2., Br. 1-2/2003.
27. Sijerčić-Čolić, H. (2008.) „*Krivično procesno pravo*“, Knjiga I, Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo.
28. Sijerčić-Čolić H. et al. (2005.), *Komentari zakona o o krivičnom/kaznenom postupku u BiH*, Vijeće Evrope/Evropska komisija, Sarajevo.
29. Simović, M., Simović, V., Todorović, Lj. (2009.), *Krivični postupak BiH, F BiH i RS*, Fineks d.o.o., Sarajevo.
30. Statistisches Bundesamt, Statistisches Jahrbuch, www.destatis.de.
31. Tomčić, Z., Novokmet, A., „*Nagodbe stranaka u kaznenom postupku-dostignuća i perspektive*“, Pravni vjesnik, Osijek, br. 3-4/2012.
32. Turanjanin, V., „*Sporazum o priznanju krivice u pravu evropskih zemalja: primer Italije*“, Strani pravni život, Beograd, br. 2/2011.

33. Zakon o krivičnom postupku Savezne Republike Njemačke (prijevod: Avdić, E.), University press: Magistrat, Sarajevo, 2011.

LEGISLATIVA

1. Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine-ZKP BiH, Sl. glasnik broj: 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07 i 15/08 i 58/08, 12/09 i 16/09, 93/09, 72/13.
2. Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine-ZKP F BiH, Sl. Novine F BiH broj: 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10 i 8/13.
3. Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske-ZKP RS Sl. Glasnik RS broj: 50/03, 111/04, 29/07, 68/07, 119/08, 55/09, 80/09, 88/09, 92/09, 100/09 i 53/12.
4. Zakon o krivičnom postupku Brčko Distrikt-ZKP BD Službeni glasnik BD broj: 10/03, 48/04, 6/05, 14/07, 19/07, 21/07, 2/08, 17/09 i 9/13.
5. Codice di procedura penale - Gazzetta ufficiale della Repubblica Italiana, n. 250 del 24 ottobre 1988.
6. Strafprozeßordnung, zuletzt geändert durch Gesetz vom 21.12.2015 (BGBl. I S. 2525).

ABBREVIATED CRIMINAL PROCEDURES IN LAW OF BOSNIA AND HERZEGOVINA, ITALY AND GERMANY

ABSTRACT

Bearing in mind the great efforts invested on improving the efficiency of the judiciary of Bosnia and Herzegovina, which led to the introduction of abbreviated criminal procedures in the criminal procedural legislation, we consider as important to research forms of abbreviated criminal procedure in Bosnia and Herzegovina, but also in other countries, like Italy and Germany. In the paper are, in addition to theoretical studies, presented the results of empirical researches, reflected through the effects of the application of abbreviated criminal procedures in the jurisprudence of the subject countries. Taking for the example two procedural systems of Italy and Germany, whose structure and mode of application of certain types of abbreviated criminal procedures, is similar to the structure and mode of application of these procedures in Bosnia and Herzegovina, there are presented the mechanisms of implementation of abbreviated criminal procedures, the types to which they belong, the ways in which it shortens the regular criminal procedure as well as other characteristics.

Key words: Abbreviated criminal procedure, stage of the criminal proceedings, consensual procedure, non-consensual procedure.